

Høringsnotat om ny barnehagelov – BFD

Høringsuttalelse fra IKOs Barnehagekontor

IKO har med interesse lest utkast til ny barnehagelov. Det er mange av forslagene vi kan gi vår tilslutning til, samtidig som vi har flere kommentarer og forslag til endringer. Vi kommenterer med dette fortløpende de paragrafer i lovforslaget som vi har merknader og endringsforslag til. **Våre forslag til endringer er uthevet i fet skrift.**

§ 1 Formål

Vi støtter forslaget som innebærer at de to første leddene i gjeldende formålsparagraf føres videre, men har en viktig merknad til paragrafens tredje ledd. IKO mener det i en tid preget av økende relativisme har stor betydning at barnehagens kristne verdiforankring videreføres i den nye loven. Vi ser det dessuten som svært viktig at barnehage og skole har samme verdigrunnlag, noe som etter vår vurdering også er mindre kontroversielt nå enn tidligere.

Vi kan imidlertid subsidiært tenke oss en formulering som arbeidsgruppen nedsatt av BFD har gitt i sitt innspill til arbeid med endring av barnehageloven: *"Barnehagens virksomhet skal bygge på de kristne grunnverdier"* Denne formuleringen forplikter hele barnehagens arbeid, ikke bare oppdragelsesaspektet. Sekundært støtter vi nåværende formulering.

Vi er også tilfreds med videreføringen av private barnehagers rett til å ha utvidet kristnet livssyn / alternativt livssyn. Dette samsvarer med internasjonale konvensjoner og støtter opp om foreldrenes rett til å velge barnehage og andre former for oppdragelse i samsvar med egen tro og overbevisning. Vi mener imidlertid at det er beklagelig om andre private barnehager bare skal kunne reservere seg fra den kristne formålsparagrafen, uten en tilsvarende forpliktelse til å utforme alternativ verdiforankring (§ 1 tredje ledd). Foreldre som søker om plass til barna i disse barnehagene, har også rett til å vite hva slags verdiforankring barnehagen har. Uten slik informasjon blir foreldrenes anerkjente muligheter for innflytelse og valg i oppdragelsesspørsmål betydelig redusert. Vi ønsker derfor §1 tredje ledd skal ha følgende ordlyd:

"Private barnehager som reserverer seg fra den kristne verdiforankringen, skal i vedtektene fastsette alternativ formulering av verdigrunlaget"

§ 2 Barnehagens innhold

Vi synes forslaget til lovtekst er dekkende for hva barnehagens innhold bør være, og ser det som naturlig at innholdet i noen av punktene er blitt flyttet fra rammeplan til lov. Betegnelsen 'bærekraftig utvikling' er imidlertid for lite presist og for mye preget av sjargongretorikk. Den bør derfor erstattes av formuleringer som på enklere og klarere måte uttrykker at en ønsker å bidra til forståelse og respekt for samspillet i skaperverket (hvis det er dette som ønskes sagt).

At barnehage for samiske barn skal bygge på samisk kultur og språk, finner vi også er naturlig. Men vi mener at arbeidet med den framtidige rammeplan også må omtale at barn i disse barnehagene skal møte norsk kultur og tradisjon.

§ 3 Barns medbestemmelse

Vi ser det som positivt at barns mulighet til medbestemmelse blir nedfelt i loven. Vi synes også at formuleringene som er valgt, "... uttale seg, aktiv deltagelse, synspunkter tillegges vekt", er

treffende i forhold til små barns forutsetninger. Dermed ligger ansvaret fortsatt på den voksne, og det mener vi både er riktig og viktig.

§ 4 Foreldreråd og samarbeidsutvalg

2. ledd: Etter vår mening er paragrafen slik den her er formulert utydelig. Det er ikke klart uttrykt at foreldrerådet som demokratisk organ er best sikret ved at alle barna er representert.

Vi foreslår derfor å tilføye "alle" dvs: "Foreldrerådet består av foreldrene til alle barna" (som i gjeldende lov).

3. ledd: Vi er enige i departementets vurdering at det er unødvendig å ha med detaljer om konstituering, funksjonstid og avstemming. Men vi er ikke enig i at rettigheter, forhold til eier, og styrers rettigheter bør fjernes. Disse temaene bidrar nemlig til å gjøre samarbeidsutvalgets mandat klarere på viktige og konfliktutsatte områder. Av erfaring med mange forskjellige eiere og med forholdet mellom eieres og samarbeidsutvalgets ansvar, vet vi at det rår en del uklarhet omkring de forskjellige instansers ansvarsområder. **Vi foreslår at § 6, 7 og 8 i nåværende forskrifter opprettholdes.** Alternativt kan de tilføyes i merknadene til loven.

§ 7 Barnehageeiers ansvar

Innledningsvis vil vi bare bemerke at vi mener at denne paragrafen bør plasseres foran § 6. Når kommunen godkjenner er det logisk at denne paragrafen stå i tilknytning til kommunene ansvar og myndighet.

Vi mener det er viktig at det presiseres hva vedtektene bør inneholde. Gjeldene praksis er nok kjent for nåværende eiere, men ikke nødvendigvis for nye. Derfor mener vi lovteksten (ev. forskrift) bør inneholde momenter for hva som er viktige opplysninger for foreldrene.

Eksempler som bør nevnes er:

- **Eierforhold**
- **Verdiforankring** (Dette gjelder både for private og kommunale. Erfaringene viser at svært mange foreldre ikke vet at det er kristen verdiforankring i kommunale barnehager)
- **Åpningstid**
- **Foreldrebetaling**

Vi mener at kontantstøtteordningen og dagens detaljerte punkter om denne ikke hører hjemme verken i lov om barnehager eller i forskriftene. Kontantstøtteordningen er bra, men hører hjemme i annen relevant lovgivning. **Vi foreslår paragrafens tredje ledd fjernet.**

§ 8 Kommunenes ansvar

Vi gir vår støtte til ledd 1, 2 og 3, men mener at ledd 4 om kontantstøtte ikke hører til i en barnehagelov, og **foreslår dette punktet fjernet.**

§ 9 Fylkesmannens ansvar

Dette leddet ser vi som svært viktig fordi det i dag ofte skjer en meget uheldig sammenblanding av kommunenes oppgave på den ene side som eier og på den annen side som tilsynsmyndighet. Vi gir vår fulle støtte til departementets forslag om at fylkesmannens skal føre tilsyn med at kommunen utfører de oppgaver den som barnehagemyndighet er pålagt.

Vi syns dokumentet gi uklare signaler om mulighet for å kunne gi varig dispensasjon fra utdanningskravet. Vi mener at det ikke skal være mulig å gi varig dispensasjon fra utdanningskravet verken for styrer eller pedagogisk leder, og ber om at dette kommer tydelig fram i lovteksten.

§ 11 Familiebarnehager

Vi støtter forslaget til lovtekst om familiebarnehager, og ser det som viktig at det kommer forskrifter til denne type barnehage. Forskriftene kan etter vår mening forenkles betydelig.

Åpen barnehage

Vi mener at åpen barnehage også må ha samme sikring i loven som familiebarnehager. Når denne barnehageformen ikke er nevnt i loven, kan det medføre svært tilfeldig og ulik behandling fra kommunenes side. Dette er etter vår mening en altfor svak bruk av lovverket som positivt styringsinstrument. Blant våre medlemsbarnehager er dette en barnehageform som øker fordi den helt tydelig gir et godt tilbud bl.a. til innvandrerfamilier og til hjemmeværende foreldre med små barn. Når barnehagemeldingen omtaler mangfold og brukertilpasning som viktig, blir det spesielt påfallende at dette mangfoldet ikke synliggjøres i lovteksten. Vi ønsker en tilsvarende regulering som for familiebarnehager i selve loven. **Vi ønsker en § 12 som omtaler åpen barnehage (evt. særskilte barnehager, som i nåværende lovtekst, der friluftsbarnhager også er medregnet).**

§ 13 Prioritet ved opptak

Vi ser et klart behov for at barn henvist av barnevernet også gis prioritet ved opptak. IKO har påpekt dette behovet i et tidligere høringsmøte om regjeringens barnehagesatsing 20.06.01, og er derfor tilfreds med dette nye punktet i paragrafen. Vi gir vår fulle støtte til formuleringen i loven.

§ 16 Tilsyn og veiledning

Gjennom kontakt med eier og styrere i våre medlemsbarnehager, har vi i økende grad møtt problemer knyttet til det faktum at kommunen opptrer både som eier og tilsynsmyndighet. Her er det et klart behov for opprydding og for en tydeligere skjelning mellom statlig og kommunalt ansvar. Dette har vi allerede påpekt i kommentarene til § 8 og 9. (Refleksjonene i dokumentet kommer etter vår mening for lite fram i lovteksten.) Derfor bør forholdet mellom statens og kommunenes tilsynsmandat presiseres nærmere i merknadene eller forskriften til loven.

Dessuten bør det ryddes på rekkefølgen her også, - denne paragrafen hører etter vår mening naturlig sammen med § 8 og 9.

§ 18 Ledelse

Vi deler arbeidsgruppens vurdering om at barnehagen må ha en pedagogisk leder som har førskolelærerutdanning, og vi er svært overrasket over at det stilles spørsmål ved dette. Ingen annen høyskoleutdanning er kompetansegivende for arbeid blant barn 0-6 år. Ett års utdanning i barnehagepedagogikk, som er et av departementets forslag, vil ikke på langt nær gi den kompetanse barnehagens leder har behov for. Når førskolelærerutdanningen er en treårig utdanning, og man helst burde hatt et påbyggingsår i administrasjon og ledelse for å være styrer, vil en ett-årig utdanning i barnehagepedagogikk etter vår oppfatning være for svakt. Også andre pedagogiske utdanningsløp som lærer, sosionom og lignende vil fungere dårlig fordi sentrale fagområder med relevans for barnehagevirksomhet mangler i disse utdanningene.

Med den modellen departementet her åpner for står en altså i fare for å få ledere av barnehagen som er helt uten erfaring fra slike institusjoner. Om forslaget gjennomføres vil det virke undergravende på kvalitet og omdømme både når det gjelder profesjonsutdanningen og profesjonsutøvelsen.

Et annet av forslagene i høringsdokumentet er å la det være opp til hver eier / kommune å se hva slags kompetanse det er behov for. Vi stiller oss svært skeptiske til å overlate dette til den lokale eier. Av erfaring vet vi at det ikke nødvendigvis vil bli kompetansekrav, men økonomi som blir førende. Dette kan resultere i at man velger ansatte som har lavest lønn, innenfor en viss fagkompetanse.

I forbindelse med revidering av barnehageloven i 1995 framhevet Barne- og familiedepartementet styrerens rolle som arbeidsleder for det øvrige personalet og som den øverste pedagogiske ansvarlige for barnehagen. ”Førskolelærerutdanningen gir den beste plattformen for pedagogisk arbeid med barn under skolealder. Departementet mener derfor det er viktig at den som skal lede barnehagen - styreren - har denne kompetansen og foreslår at loven fortsatt skal stille krav om førskolelærerutdanning til denne stillingen”.

Vi ser ikke at behovet for denne kompetansen er svekket siden 1995. På denne bakgrunn ønsker vi at dagens praksis med førskolelærer som pedagogisk ansvarlig for barnehagens ledelse opprettholdes, og styrkes i lovteksten.

Vi ønsker at nåværende lovtekst opprettholdes, med unntak av siste ledd som omtaler varig dispensasjon, som det ikke bør være mulig å gi. Ordet ’virksomhet’ i første ledd byttes ut med ’barnehage.’

Vårt forslag til § 18 er en videreføring av hovedtrekkene i nåværende barnehagelov:

- **Hver barnehage skal ha en styrer som har den daglige ledelsen av barnehagen.**
- **Styreren skal ha utdanning som førskolelærer.**
- **Når barnehage og grunnskole er organisert som én virksomhet, kan skolens rektor være styrer for barnehagen.**
- **Kommunen kan i særlige tilfeller gi midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet etter andre ledd. Det kan knyttes vilkår til dispensasjonen. Departementet gir utfyllende forskrifter. Kommunens vedtak kan påklages til fylkesmannen.**

§ 19 Barnehagens øvrige personale

Vi mener at barnehagen fortsatt skal ledes av førskolelærer, men at det også bør stilles krav til fagkompetanse for barnehagens øvrige ansatte. Her kan fagarbeiderutdanning, utdanning innen barnevern og lignende være relevant. Vi viser til samme begrunnelse som i § 18, og mener krav om førskolelærerkompetanse må nedfelles i loven. Punktet om varig dispensasjon mener vi bør slettes. Vi kan ikke snakke om barnehagen som pedagogisk institusjon med dagens krav til kvalitet, og samtidig risikere at ingen av de ansatte har pedagogisk utdanning. Vi er også opptatt av at det logisk sett blir en meningsfull rekkefølge på punktene. Dispensasjonskravet bør komme til slutt.

Vårt forslag til § 19:

- **Pedagogiske ledere må ha utdanning som førskolelærer.**
- **Barnehagens øvrige personale bør ha relevant utdanning.**
- **Bemanningen i barnehagen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Departementet gir utfyllende forskrifter om pedagogisk bemanning.** (Her ser vi gjerne at det blir en nasjonal standard for antall barn pr. pedagog – jf. slik det er i dag)
- **Kommunen kan gi midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet. Det kan knyttes vilkår til dispensasjonen. Departementet gir utfyllende forskrifter.**

29.11.04